

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«GYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

		сауаттылығын арттыру	
203.	Эрболат А.	Орта мектепте нанотехнология ұғымын оқытудың тиімді әдістері	808

СЕКЦИЯ 2

СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ И КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Подсекция 2.1			
Цифровая трансформация образования			
204.	Адалбек Н.	«Традиционные и интеллектуальные подходы в обучении»	812
205.	Бакенова А.А.	«Цифровизация тестирования: разработка нейросетевого приложения для формирования заданий по английской грамматике»	816
206.	Бекмурат А.Е.	«Инновационные методы обучения информатике в школе на основе искусственного интеллекта»	821
207.	Назарова А.Т.	«Развитие цифровых компетенций учителей в условиях персонализированного обучения»	826
208.	Нуриева Д.Р.	«Цифровая трансформация педагогики: роль информационных технологий в повышении квалификации преподавателей»	830
209.	Абдуашимова П.М.	«Білім беру процесінде жасанды интеллект технологияларын қолданудың тиімділігі»	833
210.	Ажибаева А.Д.	«Мектеп информатикасын оқытудағы кемшіліктерді жою жолдары»	837
211.	Асылбек М.А.	«Орта мектепте білім беру үдерісінде үлкен деректерді қолдану әдістемесі»	842
212.	Аталова А.Е.	«Әлеуметтік желілерді информатика пәні бойынша оқыту құралы ретінде пайдалану»	845
213.	Балтабаев Н.П.	«Мектептерде сабақ кестесін автоматтандыруға арналған интеллектуалды жүйе құру»	851
214.	Балтабаев Н.П., Дәрменов Ә.М., Мұратова М.М.	«Жасанды интеллект негізінде жаратылыстану пәндерін оқытуды жетілдіру: BilimALL AI платформасының мүмкіндіктері»	854
215.	Баумуратова Х.Б.	«АКТ оқыту барысында бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылықтарын қалыптастырудың әдістемесі»	856
216.	Баумуратова Ш.Б.	«Жасанды интеллект негізінде инклюзивті білім беруді жетілдіру»	859
217.	Ғазиз Ж.Е.	«Бастауыш мектепте ақпараттық-коммуникациялық технологияларды оқыту әдістемесі»	863
218.	Дәрменов Ә.М.	«Информатиканы қолжетімді ететін мобильді "BilimAll" қосымшасы»	866
219.	Дүйсегалиева Н.А.	«HIGH-TOUCH HIGH-TECH моделі арқылы болашақ информатика мұғалімдерін машиналық оқыту негізінде даярлаудың	870

	инновациялық тәсілдері туралы»	
220.	Еликбай А.Ж. «Ақпараттық дәуірде білім берудің жаңа кезеңі – Инфографика»	874
221.	Жаңабекқызы А. «EDCAFE AI көмегімен сабақты жоспарлау»	879
222.	Жумабекова У.Б., Сабырова М.Е., Сабыров Т.С. «Информатика пәнін жобалап оқыту технологиясы»	883
223.	Кендебай Н.А. «EDUVISION білім беру процесін қадағалайтын қосымша»	888
224.	Көшенова А. «Цифрлық сауаттылықтың мектеп курсы бойынша интеллектуалдық оқу басылымдарына арналған дидактикалық материалдар»	891
225.	Куанышева Д.Ж. «Инклюзивті білім беруде педагогтың ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану даярлығын жетілдіру»	893
226.	Мауленова М.А. «Үлкен деректерді өңдеуде машиналық оқытудың әдістері мен құралдары»	897
227.	Мылтыкбаева Ж.Т. «Жаратылыстану пәндерін STEM білім беру мен ROS операциялық жүйесі негізінде кешенді оқыту»	901
228.	Надирхан Г.Е. «Ауыл мектептерінде цифрлық оқытуды дамыту мүмкіндіктері»	903
229.	Орынбаев М.Ж. «Компьютерлік көру алгоритмдерін машиналық оқыту негіздері бойынша қолданудың оқу-әдістемелік негіздері»	907
230.	Сабитова А.Б., Ражапова А.Н. «Жасанды интеллект және білім: болашақ мұғалімдерге арналған жаңа мүмкіндіктер»	910
231.	Сағындықова А.С. «Болашақ информатика мұғалімдерін магистратураға даярлаудағы онлайн-курстардың рөлі»	915
232.	Сайлау Ж.Б. «Халықаралық зерттеуге оқушыларды АКТ арқылы дайындаудағы педагогтердің құзыреттілігін арттыру жолдары»	918
233.	Төрәлі Қ.Н. «Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытудың ерекшеліктері»	923
234.	Турмаганбетова З.П., Алтыбаева А.Н. «Ерекше білімді қажет ететін оқушыларға мектеп информатика курсы оқытуды ұйымдастыру»	927
235.	Халхабай А. ««Алгоритмдеу және бағдарламалау» курсы бойынша мобильді қосымшаны оқу үдерісінде қолдану»	931
236.	Ысмайыл Н. «Мектеп информатика курсына жобалық оқыту әдісін енгізу»	936
237.	Ізбасарова М.Р. «Білім берудегі тестілеу жүйелері»	938

Подсекция 2.2

Интеллектуальные информационные системы

238.	Amantayeva Gulden Turarkyzy «Comparative analysis of models and methods in heart disease prediction problems»	944
------	---	-----

239.	Tanirbergenov Meirbek Sagyndykovich «Facial Recognition-Based Attendance Management»	947
240.	Toleubay Daniyar Manatuly «Cardiac disease prediction using machine learning algoritms»	952
241.	Yerezhepov Rakhat Aibulatovich «Detecting logical fallacies in web content with nlp-powered crawling»	957
242.	Ажикенов Арман Русланович, Абашев Арслан Азатабекович «Оптимизация дорожного трафика в Астане через симуляцию транспортных потоков»	962
243.	Аманжол Альфараби Маликович, Сабит Мадияр, Кушербаев Бекзат Алибекулы «Система визуализации и анализа данных о передвижении нефти на основе интерактивной карты»	968
244.	Аскапова Мадина Куанышбековна «Параллельді қазақ-түрік сөйлеу корпусы қалыптастырудың әдісі мен моделін құру»	972
245.	Бекқожин Дастан Ақанұлы «Терең оқыту негізінде қолжазба таңбаларын тану программалық құралын әзірлеу»	975
246.	Дакенов Алишер Мырзахметұлы «Анализ сигналов ЭЭГ нейросетевыми методами для ранней диагностики нейродегенеративных заболеваний»	978
247.	Доспол Нәзгүл Нурланқызы, Жеткенбай Лена «Балабақшадағы балалардың эмоциялық жағдайын бақылауға арналған эмоцияларды тану жүйесін әзірлеу»	987
248.	Ермекбай Айболат, Молдабек Елжан «Жасанды интеллект негізінде веб-қосымша әзірлеу»	992
249.	Жұмал Жания Ержанқызы, Абдурахман Жансая Берікжанқызы «Применение голосового ИИ-помощника в геймифицированной образовательной среде»	1001
250.	Каримов Руслан Жасинович «Эффективность существующих ИИ-решений в основных направлениях транспортной логистики»	1007
251.	Кубиева Сабина Талгатовна, Утепбергенова Зарина Арманкызы «Разработка iot системы по уходу за растениями на базе искусственного интеллекта»	1012
252.	Кудобаев Даниал Дулатович «Разработка информационной системы для автоматизации стоматологических услуг»	1017
253.	Мусина Данель Тлеухановна «Интеллектуальные инструменты автоматизированной диагностики надежности информационных систем»	1024
254.	Рогова Ксения Александровна, Қабдыбек Ризат Досмжанұлы, Джумадиева Тогжан Бекежановна «Мониторинг инженерных конструкций на основе искусственного интеллекта»	1030

255.	Сафонова Софья Александровна «Современные аспекты информационной безопасности в облачных вычислениях: модели, угрозы и методы защиты»	1034
256.	Смаилова Назгүл Батырбекқызы «Терең оқыту арқылы кітап ұсыныстарын әзірлеу: collaborative filtering, content-based және nlp әдістерінің комбинациясы»	1041
257.	Тажібай Аружан Айдосқызы, Кудубаева Сауле Альжановна «Көру қабілеті әлсіз адамдарға арналған ai дауыстық көмекші: нақты уақытта объектілерді анықтау және қашықтықты бағалау»	1046
258.	Тайжанов Азамат Жанкелдіұлы «Python тілінде фильмдердің интеллектуалды ұсыныс жүйесін әзірлеу»	1051
259.	Умирзахов Сундетали Кабылбекович «Сұраныстарды интеллектуалды талдау негізінде ұйымның сайты үшін чат-бот құру»	1055
260.	Шайхстан Марғұлан «ИОТ Сенсорлары негізінде ауа ластану деңгейін болжау»	1060

Подсекция 2.3

Современные тенденции в программной инженерии и управлении в условиях цифровой индустрии

261.	Bekenova A.B. «Development of a registration panel for users and doctors with integration into the database»	1077
262.	Bolat A.Zh. «Data analysis methods and decision making using big data and machine learning tools»	1081
263.	Алтайұлы А. «Visual studio интегралды ортасында «қойма қызметкерлеріне арналған» мәліметтер қорын жобалау»	1086
264.	Арап А.Қ. «Ақылды сурет салушы роботты әзірлеу»	1088
265.	Артыкбекқызы А. «Ақылды үйлердегі заттар интернеті(iot) мен робототехниканың өзара әрекеттесуі»	1091
266.	Ахметова А.Д. «Тоңазытқыштағы өнімдерді бақылауға және тағам әзірлеу ұсынысын беруге арналған программалық қосымша»	1096
267.	Дәрібай Д.Д. «Робототехниканы қолдану арқылы қойма логистикасындағы қолданыстағы басқару жүйелерін талдау»	1100
268.	Жамбулов С.Ж. «Білім алушыларды информатика және программалау олимпиадаларына дайындауда жасанды интеллекттің қолданысы»	1102
269.	Каиржан Р.С. «Development of system for recognition of emotional states of employees based on computer vision methods on Raspberry Pi»	1108
270.	Кайрекенова Н.Р. «Өнеркәсіптік роботты көру үшін машиналық оқытудың заманауи тәсілдері: әдістер, деректер жиынтығы және оптимизациялау»	1111

271.	Калижан А.К. «Разработка системы биометрической аутентификации с предотвращением deepfake атак»	1113
272.	Касылкасова К.Н. «Программное обеспечение smartmed для обработки медицинских данных и диагностики»	1118
273.	Қабдешев Ә.Е. «Жөтелді талдау негізінде денсаулықты диагностикалаудың интеллектуалды программасын әзірлеу»	1120
274.	Махаев Е.Е. «Разработка облачного приложения для автоматизации деятельности сети аптек»	1123
275.	Муратов М.М. «Эффективность единой информационной системы агропромышленного комплекса»	1126
276.	Нуржанова А.Б. «Современные методы классификации эмоций: анализ подходов и перспективы развития»	1130
277.	Нурпеисова З.Р. «Обзор и исследование методов искусственного интеллекта для анализа рынка недвижимости»	1134
278.	Рақымбек А.С. «Кітапқұмарларға арналған платформа: кітаптарды оқу және бөлісу үшін әлеуметтік желіні жобалау және іске асыру»	1138
279.	Сагидуллина Д.С. «Visual studio интегралды ортасында «қаржылық транзакцияларды қадағалау және талдауға арналған» мәліметтер қорын жобалау»	1144
280.	Төлеубай Д.М. «Yolov10 қолдану арқылы рентген суреттерінде сүйек сынуын анықтауды кешенді зерттеу»	1147
281.	Утегенова Д.Б. «Visual studio интегралды ортасында «фитнес орталық қызметкері үшін» мәліметтер қорын жобалау»	1152
282.	Шаймуратов А.Ж. «Проектирование аппаратно-программного комплекса для автоматизированного учета железнодорожного подвижного состава»	1154
Подсекция 2.4		
Информационная безопасность		
283.	Akniyet N. «Smart home automation and security system using arduino uno r4 and esp32 microcontrollers with telegram integration»	1158
284.	Askhatov A. «Analysis of social engineering methods and development of a defense strategy for corporate structures»	1165
285.	Bekturganov A.B. «Development of an early detection model for ddos attacks based on network traffic analysis»	1170
286.	Gabdullin A. «Analysis of modern wireless network security protocols and prospects for their development»	1174

287.	Garifullin A. «Modern information security management systems: construction and implementation in the digital era»	1179
288.	Igumenshev D.V. «Methods of embedding malicious code into pdf files»	1182
289.	Issabay T.B. «Utilizing sandboxes for cybersecurity training: a hands-on approach»	1187
290.	Kalybayev S. «Overview of modern authentication methods in telecommunication systems: from passwords to biometrics»	1191
291.	Kerim A. «Owasp top 10 and alternative methods of its compilation»	1194
292.	Yergazin A. «Analysis of a protection of hybrid intrusion detection and prevention system (idps) for low-latency 5g networks with adaptive learning using edge computing»	1199
293.	Yerzhanova Y.Y. «Key attacks in web forensics: xss, sql injection and rce»	1204
294.	Zhakay A. «Fundamentals of modern cryptography: from encryption to digital signatures»	1209
295.	Айдарова А.А. «Visualvm көмегімен cast-128 және kuznyechik блоктық шифрларының кілт генерациясын салыстыру және стандарттарға шолу»	1214
296.	Акимбекова Д.М., Каиржанова Д.Ж. «Жергілікті желінің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін негізгі параметрлер»	1220
297.	Аскарлов А.Д. «Разработка и исследование эффективности метода и инструмента для выявления фейковых новостей в социальных сетях»	1224
298.	Ауесхан Н. «Аномалияларды анықтау әдістерін талдау»	1229
299.	Ерболатов А. «Анализ вредоносных программ с помощью ии и криптографическая защита»	1332
300.	Ерболатова А.Ж. «Neuvector және kubernetes: контейнерлік ортадағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәсілдері»	1336
301.	Жанатаев М.К. «Стеганография на основе lsb: реализация сокрытия данных в медиафайлах»	1338
302.	Жарасхан Н.Ж., Қайупов Е.К. «Crystals-kyber алгоритмін ресурсы шектеулі құрылғыларға оңтайландыру»	1343
303.	Жолдасбаев М.Ә. «Заманауи операциялық жүйелердегі жады дампы кескінін алу құралдарын талдау және салыстыру»	1348
304.	Жолмұратұлы Б., Маратов Ә.Б., Ховдабай Н.А. «Екі факторлы	1353

	аутентификацияның қауіпсіздігі және оның қолданылуы»	
305.	Кадринов Д.М. «Автоматизация внедрения альтернативной soag платформы на основе средств со свободной лицензией»	1357
306.	Казбаганбетова М.А. «Wireshark бағдарламасын пайдаланып желілік трафикті талдау және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету»	1361
307.	Кәкімбек Ә.Қ., Серікбай А.Е., Наурызбаев Д.Е. «MITM шабуылы туралы»	1366
308.	Кеттеш Б.Н. «ELF талдауындағы capstone: сызықтық және рекурсивті дизассемблерлеу»	1370
309.	Көшкінбаева Ф.Қ. «Linux қорғаудың заманауи әдістеріне талдау.openvas және nmap көмегімен осалдықтарды анықтау»	1374
310.	Қадыр Н.Е. «Заманауи фишинг түрлері мен олардың ұйымдық ақпараттық жүйелерге ықпалы»	1379
311.	Қажкен Е.Е., Темиржан С.А. «Қауіпсіздік инциденттеріне қалай жауап беруге болады?»	1384
312.	Қартбай Е.Ғ., Тынарбай Н.И. «MITM шабуылы (адамның ортадағы шабуылы)»	1388
313.	Маратов Б.Ж. «Әлеуметтік инженерия қауіпсіздікке қатер ретінде: қызметкерлерді қорғау және оқыту әдістері»	1393
314.	Мағзумов А.М. «Websocket протоколындағы осалдықтарды талдау»	1397
315.	Майданов А.С. «Автоматизация процесса анализа оперативной памяти с использованием python»	1401
316.	Мақсат Ә., Нурсейтов С. «Блокчейн қажеттілік пе, әлде сән бе?»	1406
317.	Қ. Мырзағалиұлы. «Инциденттерді анықтауда желілік логтарды талдаудың маңызды рөлдері»	1409
318.	Нурбатуров С.К. «Интеграция honeypot в ит-инфраструктуру компании»	1412
319.	Нуриева Д.Р., Исайнова А.Н. «Анализ рисками безопасности данных в медицинских учреждениях»	1415
320.	Нұрлан А.Т. «Кескіндердегі статистикалық стегоанализ әдістері»	1420
321.	Оралбеков Е.А. «Ddos-шабуылдардың жаңа буыны»	1424

322.	Рамазанова Ж, Нұрлан А, Жайсанбаева А. «Бұлтты технологияларды пайдалану кезіндегі тәуекелдер мен қауіпсіздік шараларын зерттеу»	1430
323.	Сахатбекқызы Т., Бахтиярқызы Т.А. «IoT құрылғыларының желідегі қауіпсіздігін қалай қамтамасыз етуге болады: стратегиялар және packet tracer көмегімен модельдеу»	1434
324.	Серғазы М. «Повышение производительности разработчиков с помощью интегрированных искусственных интеллектов и соображения кибербезопасности»	1440
325.	Султанов А.М. «Стеганография в кибербезопасности казахстана»	1443
326.	Танатаров Е., Іргебай С., Султанов А. «WI-FI желісінде шақырылмаған қонақтарды автоматты түрде анықтау жүйесі»	1447
327.	Таубай М.Е. Раматуллаев Ә.А. «Фишинг: желідегі beef әдісі арқылы алдау және одан сақтану»	1452

СЕКЦИЯ 3 ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ

		ПОДСЕКЦИЯ 3.1 АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ БИОЛОГИИ	
328.	Акимкара А.Б.	Гербарийдің ботаникалық зерттеулерде қолданылуы және гербарий қорындағы кеппе шөптің қалыптасу ерекшеліктері	1457
329.	Ақылбек А.	Астана қаласындағы ботаникалық бағының ландшафттағы <i>geranium sanguineum</i> биологиялық ерекшеліктеріне сипаттама беру	1459
330.	Әділхан Ж.	Мобильді байланыс пен қолданбалардың адамның мінез-құлқына әсерін анықтау	1463
331.	Базарбаева Қ.	Жасөспірімдерде девиантты мінез-құлықтың даму қаупі	1467
332.	Байдосова А.Б.	Методика использования игровых технологий на уроках биологии	1471
333.	Байдосова А.Б.	Актуальные проблемы современной биологии с использованием игровых технологий в образовании	1474
334.	Ғазизова Ә.	Сәулеленген егеуқұйрықтардың бүйректеріндегі морфофункционалдық өзгерістерді салыстырмалы бағалау	1477
335.	Еркін З.Б.	Биология сабақтарында оқушылардың сыни ойлау қабілетін жетілдіруде блум таксономиясын пайдалану	1482
336.	Жанабергенова	Кенеттен жүрек өлімі: генетикалық аспектілері	1486

2. Петров П.П. Методы защиты данных в ИТ-системах. — СПб.: Наука, 2019. — 256 с.
3. Сидоров С.С. Машинное обучение и его безопасность. — Новосибирск: Сибирская академия, 2021. — 190 с.
4. Андреев А.А. Защита искусственного интеллекта от атак. — Екатеринбург: Уральский университет, 2020. — 210 с.
5. Федоров Ф.Ф. Проблемы анализа и защиты ИИ. — Казань: Прогресс, 2018. — 150 с.
6. Беляев Б.Б. Технологии защиты ИИ. — М.: ИнфоТех, 2022. — 275 с.
7. Маликов М.М. Дифференциальная приватность в анализе данных. — Ростов-на-Дону: ЮФУ, 2021. — 180 с.
8. Гусев А.А. Методы федеративного обучения. — Тюмень: ТюмГУ, 2020. — 160 с.
9. Николаев В.Н. Реверс-инжиниринг нейросетевых архитектур. — СПб.: Лань, 2022. — 195 с.
10. Шевченко И.И. Атаки на искусственный интеллект. — М.: Альфа, 2020. — 210 с.
11. Черников В.В. Обфускация и шифрование в защите ИИ. — М.: Научный мир, 2019. — 230 с.
12. Лазарев А.А. Атаки на данные в моделях ИИ. — Саратов: СГУ, 2021. — 265 с.
13. Козлов И.П. Проблемы защиты ИИ от атак на входные данные. — Екатеринбург: Уралмаш, 2021. — 150 с.

УДК 004.056

NEUVECTOR ЖӘНЕ KUBERNETES: КОНТЕЙНЕРЛІК ОРТАДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ТӘСІЛДЕРІ

Ерболатова Айдана Жасұланқызы
erbolatovaaidanaa@gmail.com

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Ақпараттық қауіпсіздік мамандығының
2 курс магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – Оспанова А. Б.

Аннотация: Бұл мақалада **Kubernetes** контейнерлік ортасының қауіпсіздік архитектурасына теориялық талдау жүргізіліп, **NeuVector** шешімін желілік трафикті қорғау, шабуылдардың алдын алу және **Zero Trust** моделін жүзеге асыру үшін пайдалану мәселесіне баса назар аударылды. **Kubernetes** жүйесінің негізгі қауіпсіздік механизмдері, соның ішінде **RBAC**, **Admission Controllers** және желілік саясаттар қарастырылып, олардың шектеулері талданды. **NeuVector** шешімінің мүмкіндіктеріне, атап айтқанда **DPI** технологиясы, қауіптерді автоматты түрде анықтау және **CI/CD** процестерімен интеграциялау механизмдеріне жан-жақты шолу жасалды. Зерттеу барысында желілік сегментацияны жүзеге асыру, **DDoS** шабуылдарынан қорғау әдістері және қауіптерді модельдеу мәселелері зерттелді. **NeuVector** және **Kubernetes** жүйелерінің ықтимал осалдықтары белгілі **CVE** деректері негізінде талданып, контейнерлік орталардың автоматтандырылған қауіпсіздігін дамытуға қатысты болашақ бағыттар қарастырылды.

Кілт сөздер: NeuVector, Kubernetes, Kubernetes компоненттері, контейнер қауіпсіздігі.

Kubernetes-тің бұлттық және жергілікті инфрақұрылымдарда кеңінен таралуымен контейнерлік орталардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажеттілігі артып келеді. Контейнерлеу қосымшаларды орналастыруды және басқаруды жеңілдетеді, бірақ сонымен қатар контейнерлердің бұзылуы, деректердің сыртқа шығуы және контейнерлер арасындағы өзара әрекеттесулердегі осалдықтарды пайдалануға қатысты жаңа шабуыл векторларын тудырады. Red Hat-тың **State of Kubernetes Security** есебіне сәйкес, ұйымдардың 93%-ы контейнерлік ортадағы қауіпсіздік инциденттерімен бетпе-бет келген, бұл кешенді шешімдердің қажеттілігін растайды [1].

Kubernetes контейнерлік орталардың икемділігі мен ауқымдылығын қамтамасыз етеді, алайда оның күрделі архитектурасы қосымша қауіпсіздік қатерлерін тудырады. Конфигурациядағы қателіктер, API-дің жеткіліксіз қорғалуы және аутентификация механизмдерінің әлсіздігі кластердің бұзылуына әкелуі мүмкін. **Red Hat State of Kubernetes Security** есебіне сәйкес, инциденттердің шамамен 55%-ы қате баптаулармен, ал 38%-ы осал контейнерлерге байланысты [2].

Қазіргі заманғы контейнерлеу есептеу орталарын қорғау көпдеңгейлі тәсілді талап етеді, ол қауіпсіздіктің әртүрлі аспектілерін – операциялық жүйе ядросы деңгейінен бастап кластердегі қызметтер арасындағы желілік өзара әрекеттесуге дейін қамтуы тиіс. Контейнерлер оркестрациясының жетекші платформасы болып табылатын Kubernetes кіріктірілген қауіпсіздік механизмдерін ұсынады. Алайда, олардың функционалы қазіргі заманғы қауіп-қатерлерге қарсы тұруға жеткіліксіз, сондықтан қосымша қорғау тетіктерін енгізу қажеттігі туындайды. Kubernetes кластерлерінің негізгі қауіптері контейнерлік ортадағы осалдықтарды пайдалануды, есептеу тораптарының бұзылуын, контейнерлер арасындағы байланыстарға шабуылдарды, сондай-ақ API-серверге рұқсатсыз қол жеткізуді қамтиды. Kubernetes қауіпсіздігі бірнеше деңгейде іске асырылады [3]: **операциялық жүйе ядросы деңгейі; контейнер деңгейі; оркестрация деңгейі** және **желілік деңгейі**. Kubernetes-тің көпдеңгейлі қауіпсіздік моделі жүйенің сыртқы және ішкі қауіп-қатерлерге төзімділігін арттырып, ықтимал қауіптерді барынша азайтуға мүмкіндік береді. Kubernetes кластерлерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қолжетімділікті басқару және сұраныстарды тексеру механизмдерін қолдану қажет. Бұл процесте **Role-Based Access Control** және **Admission Controllers** маңызды рөл атқарады, себебі олар рұқсатсыз әрекеттердің алдын алып, жүйенің қауіпсіздігін күшейтеді. **Role-Based Access Control** – кластер шегінде қандай субъектілер белгілі бір операцияларды орындай алатынын анықтайтын рөлдік қолжетімділікті басқару механизмі [4]. **Admission Controllers** – API-серверге жасалатын сұраныстарды өңдеу сатысында реттейтін саясаттар жиынтығы [5]. Бұл механизмдер Kubernetes ортасының қауіпсіздігін арттырып, кластердегі деректер мен ресурстарды қорғауға көмектеседі.

Kubernetes кластеріндегі желілік қауіпсіздік контейнерлер арасындағы өзара әрекеттесуді реттеуде маңызды рөл атқарады. Желілік саясаттар трафикті басқаруға мүмкіндік бергенімен, олардың кейбір шектеулері бар, бұл қауіпсіздік деңгейін төмендетуі мүмкін. Сондықтан желілік саясаттардың мүмкіндіктерін, олардың шектеулерін талдап, қауіпсіздікті арттыру жолдарын қарастыру өзекті мәселе болып табылады. Қауіпсіздік деңгейін арттыру үшін **NeuVector** сияқты мамандандырылған шешімдерді қолдану ұсынылады. Бұл құралдар трафикті кеңейтілген сүзгілеу, аномалияларды анықтау және нақты уақыт режимінде қауіп-қатерлердің алдын алу механизмдерін қамтамасыз етеді. Kubernetes кіріктірілген қауіпсіздік механизмдеріне ие болғанымен, ол барлық ықтимал қауіп-қатерлерден кешенді қорғанысты қамтамасыз ете алмайды [6]. Kubernetes кластерінің қауіпсіздігін күшейту үшін қосымша шараларды енгізу қажет. Оларға трафикті мінез-құлықтық талдау жүйелерімен интеграциялау, қауіп-қатерлерді автоматтандырылған түрде анықтау және қолжетімділікті басқаруда **Zero Trust** концепциясын қолдану жатады.

NeuVector – контейнерленген орталарды қорғауға арналған кешенді шешім, ол желіні егжей-тегжейлі бақылау, шабуылдардың алдын алу және қауіп-қатерлерге автоматтандырылған жауап беру мүмкіндіктерін ұсынады. Бұл құрал **Kubernetes** кластерлерінің қауіпсіздігіне бағытталған және нақты уақыт режимінде желіні сегментациялау, трафиктің мінез-құлықтық талдауын жүргізу, сондай-ақ аномалиялық белсенділікті бұғаттау механизмдерін жүзеге асырады. **NeuVector** архитектурасының үш негізгі компоненті 1-ші кестеде көрсетілген [7].

Компонент	Сипаттама
Enforcer	Кластер түйіндерінде орналастырылатын агент, ол желілік трафикті талдайды, қауіпсіздік саясаттарын қолданады және күдікті қосылымдарды бұғаттайды.
Scanner	Контейнерлік образдарды орналастыру алдында олардың осалдықтары мен ықтимал қауіптерін талдауға арналған компонент
Controller	Қауіпсіздік саясаттарын өңдеуге, оқиғаларды басқаруға және жүйенің жұмысын үйлестіруге жауапты орталық басқарушы түйін.

Кесте – 1. NeuVector компоненттері

NeuVector-дің негізгі механизмдерінің бірі – Stateful Deep Packet Inspection (DPI), яғни күйге тәуелді терең пакет инспекциясы. Бұл әдіс желілік трафиктегі аномалияларды анықтауға, контейнерлер арасындағы өзара әрекеттесуді талдауға және осалдықтарды пайдалануға бағытталған шабуылдар мен деректердің сыртқа таралуын болдырмауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, NeuVector трафиктің мінез-құлықтық талдауын қолданады [8]. Бұл әдіс қолданбалардың қалыпты жұмысынан ауытқуларды анықтауға, белсенділікті алдын ала белгіленген үлгілер бойынша жіктеуге және күдікті әрекеттерге автоматтандырылған түрде әрекет етуге мүмкіндік береді. Қолданбаның өмірлік циклінің барлық кезеңдерінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін **NeuVector** үздіксіз интеграция және орналастыру (CI/CD) процестерімен, сондай-ақ **DevSecOps** әдіснамасымен интеграцияланады.

Kubernetes ортасындағы желілік қауіп-қатерлерді азайту үшін **Zero Trust** және **Microsegmentation** сияқты тиімді сегментация модельдерін қолдану қажет. **Zero Trust** концепциясы қатаң қолжетімділік бақылауына және түйіндер арасындағы сенімділікті барынша шектеуге негізделген. Бұл тәсіл кез келген желілік белсенділік оның шығу тегіне қарамастан тексеріліп, рұқсат етілуі тиіс деген қағиданы ұстанады. **Microsegmentation** жұмыс жүктемелерін желілік өзара әрекеттесу деңгейінде оқшаулауға мүмкіндік береді, осылайша ықтимал шабуыл векторларын шектейді. Бұл модельдерді **Kubernetes** кластерлеріне енгізу қауіпсіздік деңгейін айтарлықтай арттырады, рұқсатсыз қолжетімділік қаупін азайтады, шабуылдардың таралуын болдырмайды және деректердің сыртқа таралуының алдын алады. **NeuVector** желілік трафикті егжей-тегжейлі бақылауды және шабуылдардың алдын алуды қамтамасыз ететін динамикалық желілік сегментацияны іске асырады. **NeuVector**-дің желілік сегментация саласындағы негізгі мүмкіндіктері мыналарды қамтиды:

- **L7 деңгейіндегі желілік өзара әрекеттесулерді бақылау.**
- **Нақты уақыт режимінде бейімделетін қауіпсіздік саясаттарын қолдану.**
- **Күдікті қосылымдарды автоматтандырылған түрде анықтау және бұғаттау.**

Осы мүмкіндіктер **NeuVector**-ді **Kubernetes** кластерлерін қорғаудың жетекші құралдарының бірі етеді, сервистердің сенімді оқшаулануын және желілік деңгейдегі шабуылдардың алдын алуды қамтамасыз етеді.

Контейнерлік ортада қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ықтимал шабуыл түрлерін жан-жақты зерттеу маңызды. Kubernetes ортасы динамикалық және масштабталатын болғандықтан, ол күрделі желілік шабуылдарға, соның ішінде DDoS шабуылдарына ұшырауы мүмкін. **DDoS шабуылдары Kubernetes** кластерлері үшін елеулі қауіп төндіреді, себебі олар қызмет көрсетуден бас тартуға, есептеу ресурстарының сарқылуына және контейнерлік қосымшалардың істен шығуына әкелуі мүмкін. **Kubernetes** үшін өзекті **DDoS** шабуылдарының негізгі түрлері 2-ші кестеде көрсетілген [9].

Шабуыл түрі	Сипаттама
Kubernetes API-серверіне бағытталған шабуылдар	Шабуылдаушылар Kubernetes API серверіне үлкен көлемде сұраныстар жіберіп, оны шамадан тыс жүктейді және қызмет көрсетуді тоқтатуға мәжбүрлейді.
Жалған контейнерлік образдарды жүктеу арқылы ресурстарды азайту	Шабуыл барысында үлкен көлемдегі контейнерлік образдар жаппай жүктеліп, түйіндерді шамадан тыс жүктейді, нәтижесінде диск кеңістігі мен желілік ресурстар таусылады.
Pod-тар арасындағы өзара әрекеттесуді пайдалану	Желілік өзара әрекеттесудің осал тұстарын пайдалану арқылы шабуылдаушылар кластер ішінде бақылаусыз өсетін трафик ағынын туындатып, жүйені тұрақсыздандырады.
Kube-proxy осалдықтарын пайдалану	Шабуылдаушылар kube-proxy -дің әлсіз прокси ережелерін пайдаланып, рекурсивті сұраныстарды тудырады және жүйені істен шығарады.

Кесте – 2. Kubernetes үшін өзекті DDoS шабуылдарының негізгі түрлері

Kubernetes жүйесіндегі ықтимал осалдықтарды анықтау және оларды тиімді түрде бейтараптандыру маңызды міндет болып табылады. NeuVector қауіпсіздік платформасы бұл қауіптерді анықтау және жою үшін жетілдірілген механизмдерді ұсынады. 3-ші кестеде Kubernetes жүйесінде 2024 жылы жиі кездескен осалдықтар, сондай-ақ олардан қорғану үшін NeuVector ұсынатын шешімдер көрсетілген [10-11].

Осалдық	Осалдық сипаттамасы	NeuVector шешімі
CVE-2024-9042 (Лог жүктемесінің артуы)	Windows негізіндегі Kubernetes түйіндерінде лог жүргізу жүйесінің осалдығы, ол шабуылдаушыға қашықтан код орындауға және жүйені лог файлдарымен шамадан тыс жүктеуге мүмкіндік береді.	Процестердің мінез-құлқын бақылау және аномалияларды анықтау. Күдікті әрекеттерді автоматты түрде бұғаттау.
CVE-2024-9486 (Образдардың осалдығы)	Kubernetes Image Builder құралындағы тіркелгі деректерінің әдепкі параметрлері арқылы шабуылдаушының түйіндерге root деңгейінде қол жеткізуіне мүмкіндік береді.	Контейнерлік образдарды орналастырмас бұрын осалдықтарын тексеру. Zero Trust желілік саясаты арқылы рұқсат етілмеген қосылымдарды шектеу.
DoS-шабуыл (Образдарды шамадан тыс жүктеу)	Ірі көлемдегі контейнерлік образдарды жаппай жүктеу арқылы жүйенің жұмысын баяулату.	Параллельді жүктеулер санын шектеу Rate-limiting орнату.

		Желідегі аномалды белсенділікті бақылау және бұғаттау.
--	--	--

Кесте – 3. Kubernetes жүйесіндегі осалдықтар және NeuVector қорғау механизмдері

Kubernetes жүйесінің жұмыс жүктемелерін басқару мүмкіндіктері кең болғанымен, оның күрделі архитектурасы ықтимал шабуыл векторларының пайда болуына жол ашады. Негізгі қауіптерге кластерлік түйіндердің осалдануы, контейнерлік образдардың осалдықтарын пайдалану, желілік инфрақұрылымға жасалатын шабуылдар және деректердің сыртқа шығуы жатады. Дегенмен, кез келген қауіпсіздік жүйесі сияқты, NeuVector да осалдықтар мен конфигурация қателіктеріне ұшырауы мүмкін. Ықтимал қатерлерге: **NeuVector программасындағы қателіктер**; қауіпсіздік саясаттарының дұрыс емес конфигурациясы; **сенімді компоненттерге бағытталған шабуылдар және қауіпсіздік саясаттарын айналып өтетін шабуылдар жатады**. Кез келген басқа жүйе сияқты, NeuVector өзі де шабуыл нысанына айналуы мүмкін. NeuVector-ге бағытталған нақты шабуылдарға тоқталып өтетін болсақ, **аутентификация токендерінің бұзылуы CVE-2023-32188 осалдығы [12]**. Бұл осалдықта шабуылдаушы кері инженерия әдісін қолданып, NeuVector-дің аутентификация үшін қолданатын JWT-токенін иемденіп, оны қолдан жасап шығара алды. Бұл оған NeuVector API арқылы рұқсатсыз әрекеттерді орындауға, оның ішінде ерікті кодты орындауға мүмкіндік берді. Осалдықты жою үшін келесі әрекеттер жасалды:

- JWT токеніне қол қою үшін пайдаланылатын сертификат жүйені орнату және жаңарту кезінде автоматты түрде генерацияланады.

- Контроллер JWT қол қою сертификатын автоматты түрде жасайды, оның жарамдылық мерзімі **90 күн**.

- **Пайдаланушы анықтайтын сәйкестік скрипттерін қолдануға шектеу енгізілді**. Өдепкі жағдайда, мұндай скрипттерді қосуға тыйым салынады. Оларды іске қосу үшін **Enforcer** үшін **CUSTOM_CHECK_CONTROL** орта айнымалысын орнату қажет.

- LDAP инъекциясының алдын алу үшін пайдаланушы логині енгізілетін жерде арнайы символдарды өңдеу механизмі енгізілді.

CVE-2024-24791 осалдығы **5.3.3-r7** нұсқасына дейінгі **NeuVector** жүйелеріне әсер етіп, енгізілген деректерді дұрыс өңдемеу мәселесімен байланысты болды [13]. Бұл осалдық шабуылдаушыға **еркін кодты орындауға** мүмкіндік берді. Аталған осалдықтың негізгі себебі **Go программалау тілінде net/http** стандартты кітапханасындағы қауіпсіздік кемшіліктеріне байланысты болды. Бұл кемшілік желілік қосылыстардың үзілуіне және **қызмет көрсетуден бас тарту** шабуылдарының орын алуына әкелуі мүмкін еді. Нәтижесінде, қауіпсіздік механизмдерін айналып өту, контейнерлерді бұзу және желілік сегментацияның тұтастығын бұзу қаупі туындады. Осалдықты жою мақсатында **NeuVector** келесі шараларды жүзеге асырды: тәуелділіктерді жаңарту және осал кодты түзету; API қауіпсіздік тексерістерін күшейту; журнал жүргізу және мониторинг механизмдерін кеңейту және қол жеткізуді басқару жүйесін жетілдіру. Қауіпсіздік қатерлерінің алдын алу үшін **Go** нұсқасын **1.21.12** немесе **1.22.5** деңгейіне дейін жаңарту ұсынылды. Бұл болашақта осындай шабуылдардың орын алу ықтималдығын барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Бұл зерттеуде **Kubernetes** негізіндегі контейнерлік орталарда қауіпсіздікті қамтамасыз етудің архитектуралық қағидалары және **NeuVector** шешімінің осалдықтарды пайдалану, рұқсатсыз қол жеткізу және **DDoS** шабуылдарына байланысты қатерлерді азайтудағы рөлі қарастырылды.

Зерттеу барысында **NeuVector** жүйесіне бағытталған ықтимал шабуыл векторлары да анықталды. Атап айтқанда, оның сүзу және қорғау механизмдерін айналып өтуге бағытталған шабуылдар талданды. **Kubernetes** пен контейнерлік орталарға қатысты белгілі **CVE** осалдықтарын зерттеу кешенді қауіпсіздік тәсілін қолданудың маңыздылығын растады. Бұл тәсіл желілік трафикті мінез-құлықтық талдауды және қауіптерге проактивті ден қоюды қамтуы тиіс.

Осылайша, **NeuVector Kubernetes** кластерлерінің қауіпсіздігін күшейтуге арналған маңызды құрал болып табылады. Дегенмен, оны басқа қауіпсіздік әдістерімен үйлестіре отырып қолдану қажет. Болашақ зерттеулердің бағыттары ретінде машиналық оқытуға негізделген автоматтандырылған шабуылдарды анықтау жүйелерін әзірлеу және контейнерлік орталарға арналған **Threat Intelligence** модельдерін жетілдіру қарастырылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. **Red Hat.** State of Kubernetes Security Report, 2024. Сілтеме: <https://www.redhat.com/en/engage/state-kubernetes-security-report-2024>.
2. **State of Kubernetes Security Report, 2024.** Сілтеме: https://static.carahsoft.com/concrete/files/3616/8252/7918/3-4_State_of_Kubernetes_Security_Report.pdf
3. **Дарвеш Г., Хаммуд Д., Воробьева А. А.** Security in Kubernetes: best practices and security analysis // Вестник УрФО. Безопасность в информационной сфере. – 2022. – № 2 (44). – С. 63-69.
4. **Rostami G.** Role-based access control (RBAC) authorization in Kubernetes // Journal of ICT Standardization. – 2023. – Т. 11. – № 3. – С. 237-260.
5. **Muslim A., Recker S.** Controller-Based Admission Control for Containers // 2024 IEEE International Conference on Cloud Engineering (IC2E). – IEEE, 2024. – С. 34-43.
6. **German K., Ponomareva O.** An overview of container security in a Kubernetes cluster // 2023 IEEE Ural-Siberian Conference on Biomedical Engineering, Radioelectronics and Information Technology (USBREIT). – IEEE, 2023. – С. 283-285.
7. **Cabianca D.** Managing Security Operations //Google Cloud Platform (GCP) Professional Cloud Security Engineer Certification Companion: Learn and Apply Security Design Concepts to Ace the Exam. – Berkeley, CA : Apress, 2024. – С. 433-566.
8. **NeuVector Documentation.** Сілтеме: <https://open-docs.neuvector.com/>.
9. **Sadiq A. et al.** Detection of denial of service attack in cloud-based Kubernetes using eBPF // Applied Sciences. – 2023. – Т. 13. – № 8. – С. 4700.
10. **Red Hat Security Advisory.** CVE-2024-9042. Сілтеме: <https://access.redhat.com/security/cve/cve-2024-9042>.
11. **Red Hat Security Advisory.** CVE-2024-9486. Сілтеме: <https://access.redhat.com/security/cve/cve-2024-9486>.
12. **NeuVector Release Notes 5.x.** Сілтеме: <https://open-docs.neuvector.com/5.2/releasenotes/5x>.
13. **SUSE Security Advisory.** CVE-2024-24791. Сілтеме: <https://www.suse.com/security/cve/CVE-2024-24791.html>.

УДК 004.056.55

СТЕГАНОГРАФИЯ НА ОСНОВЕ LSB: РЕАЛИЗАЦИЯ СОКРЫТИЯ ДАННЫХ В МЕДИАФАЙЛАХ

Жанатаев Мирас Куанышевич